

ISSN 0350-2058

ZBORNIK

PRAVNOG FAKULTETA U ZAGREBU

GODINA 75 - BROJ 2

ZAGREB, 2025.

**ZBORNİK PRAVNOG FAKULTETA U ZAGREBU
COLLECTED PAPERS OF ZAGREB LAW FACULTY
SAMMELSCHRIFT DER JURISTISCHEN FAKULTÄT ZAGREB
RECUEIL DES TRAVAUX DE LA FACULTÉ DE DROIT DE ZAGREB**

**Nakladnik / Publisher / Herausgeber / Editeur
PRAVNI FAKULTET U ZAGREBU**

Uredništvo / Editorial Board / Redaktion / Rédaction
prof. dr. sc. Hrvoje Arbutina, prof. dr. sc. Davor Adrian Babić, prof. dr. sc. Anna-Maria Getoš Kalac,
prof. dr. sc. Viktor Gotovac, izv. prof. dr. sc. Ksenija Grubišić, prof. dr. sc. Dubravka Hrabar,
izv. prof. dr. sc. Ivana Kanceljak, prof. dr. sc. Tomislav Karlović, prof. dr. sc. Ivan Koprić,
izv. prof. dr. sc. Mario Krešić, prof. dr. sc. Romana Matanovac Vučković, prof. dr. sc. Maja Seršić,
prof. dr. sc. Frane Staničić

**Dopisno uredništvo / Corresponding members /
Korrespondierende Redaktion / Rédaction correspondante**
Mauro Bussani (Trieste), Mirjan Damaška (Yale, New Haven), Attila Dudás (Novi Sad),
Marc Gjidara (Paris), Nikolaos-Komninos Hlepas (Athena), Janez Kranjc (Ljubljana), Joseph Marko (Graz),
Franz-Stefan Meissel (Wien), Franciszek Longchamps de Bérrier (Krakow), Guido Pfeifer (Frankfurt am Main),
C. H. (Remco) van Rhee (Maastricht), J. A. (Robbie) Robinson (Potchefstroom),
Paul L. C. Torremans (Nottingham), Karel Wellens (Nijmegen)

Glavni urednik / Editor-in-Chief / Chefredakteur / Rédacteur en chef
Prof. dr. sc. Tomislav Karlović

Izvršni urednici / Executive editors / Executivredakteure / Rédacteurs exécutifs
Izv. prof. dr. sc. Ivana Kanceljak, izv. prof. dr. sc. Mario Krešić

Gošće urednice:
Prof. dr. sc. Anna-Maria Getoš Kalac, doc. dr. sc. Reana Bezić

Lektor za radove/sažetke na hrvatskom jeziku / Language editing of Croatian texts by:
Ivana Jović, prof.

Lektor za radove/sažetke na engleskom jeziku / Language editing of English texts by:
Miljen Matijašević, prof., univ. spec. philol.

**Adresa Uredništva / Address of the Editorial Board
/ Adresse der Redaktion / Adresse de la rédaction**
Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, Trg Republike Hrvatske 3, 10000 Zagreb, Hrvatska;
tel: (385-1) 4597 500 ; faks: (385-1) 45 97 521
Internet adresa: <http://zbornik.pravo.hr>
E-mail: zbornik@pravo.hr

Naklada: 300 primjeraka / Printed in 300 copies / Auflagenhöhe: 300 Expl. / Tiré à: 300 exemplaires.

Prilozi objavljeni u časopisu referiraju se u: / Contributions published in the Collected papers are indexed in: /
Die in der Sammelnschrift veröffentlichten Beiträge werden zitiert in: / Aux articles publiés dans ce Recueil on
se réfère dans: ERIH PLUS, HeinOnline, Index to foreign legal periodicals, Directory of Open Access Journals,
Drant – Droits Antiques, Political Science Complete – EBSCO, ProQuest Social Science Premium Collection,
Scopus, Worldwide Political Science Abstracts.

Design naslovnice: FAB d.o.o.

Grafička priprema i tisak: Sveučilišna tiskara d.o.o., Trg Republike Hrvatske 14, 10000 Zagreb

Sadržaj

Uvodnik

Prof. dr. sc. Anna-Maria Getoš Kalac, doc. dr. sc. Reana Bezić: <i>Kriminologija nasilja – od transdisciplinarnosti pristupa do bagatelizacije predmeta i pojmova</i>	147
--	-----

Članci

Doc. dr. sc. Vedran Recher, dr. sc. Petra Šprem: <i>Novac i kriminal – teorijske i praktične rasprave s ekonomske i kriminološke perspektive</i>	151
Doc. dr. sc. Ruža Karlović: <i>Mišljenja i smjernice mjerodavnih profesionalaca u vezi s problemom tamne brojke nasilja</i>	179
Dr. sc. Pero Mihaljević, doc. dr. sc. Reana Bezić: <i>Kaznena djela ubojstva i teškog ubojstva – trendovi i specifičnosti</i>	201
Dr. sc. Karlo Bojčić, prof. dr. sc. Goran Livazović: <i>Uloga individualnih i socijalnih čimbenika u učestalosti fizički agresivnog ponašanja djece</i>	237
Izv. prof. dr. sc. Lucija Sokanović, doc. dr. sc. Antonija Krstulović Dragičević: <i>Pozitivne obveze Republike Hrvatske u predmetima nasilja: Što nas uči recentna praksa Europskog suda za ljudska prava?</i>	259
Izv. prof. dr. sc. Mirjana Kondor-Langer: <i>Nasilni delikti: Pojedini aspekti kaznenog postupka s obzirom na kvalifikaciju najtežega nasilnog kaznenog djela</i>	287

Contents

Editorial

Anna-Maria Getoš Kalac, Reana Bezić: <i>Criminology of Violence – From the Transdisciplinarity of Approach to the Trivialization of the Subject and Concepts</i>	147
--	-----

Articles

Vedran Recher, Petra Šprem: <i>Money and Crime – Theoretical and Practical Discussions From Economic and Criminological Perspectives</i>	151
Ruža Karlović: <i>Opinions and Guidelines by Competent Professionals in Regards to the Problem of the Dark Figure of Violence</i>	179
Pero Mihaljević, Reana Bezić: <i>Criminal Offences of Murder and Aggravated Murder – Trends and Specifics</i>	201
Karlo Bojčić, Goran Livazović: <i>The Role of Individual and Social Factors in the Prevalence of Physical Aggression in Children</i>	237
Lucija Sokanović, Antonija Krstulović Dragičević: <i>Positive Obligations of the Republic of Croatia in Cases of Domestic Violence: Lessons From the Recent Case-Law of the European Court of Human Rights</i>	259
Mirjana Kondor-Langer: <i>Violent Crimes: Specific Aspects of Criminal Proceedings in Relation to the Qualification of the Most Serious Violent Criminal Offense</i>	287

**UVODNIK:
KRIMINOLOGIJA NASILJA – OD TRANSDISCIPLINARNOSTI
PRISTUPA DO BAGATELIZACIJE PREDMETA I POJMOVA ***

UDK: 343.61(497.5)(051)(048.32)

DOI: 10.3935/zpfz.75.2.1

Kriminologija nasilja, za potrebe predmetnog uvodnika pojednostavljeno određena kao subspecijalizacija unutar kriminološke discipline koja se bavi proučavanjem uzroka i pojavnih oblika nasilja s ciljem stvaranja novih znanstvenih spoznaja radi sprječavanja i suzbijanja njihovih štetnih pojedinačnih i društvenih učinaka, posljednjih je desetljeća izložena rastućoj bagatelizaciji svog predmeta izučavanja, a samim time i ključnih pojmova kojima interno (znanstveno) i eksterno (popularno) komunicira. Razlozi i mehanizmi koji dovode do bagatelizacije samog predmeta kriminologije nasilja, pa samim time i pojma nasilja, nisu samo mnogobrojni nego i iznimno složeni te snažno prostorno, vremenski i kulturološki uvjetovani. Ograničavajući se na europski i hrvatski te aktualni kontekst, kao ključni čimbenik ekspanzije pojma nasilja svakako valja označiti s jedne strane smanjenje tolerancije pojedinaca i društva u cjelini prema rizičnim i štetnim događajima općenito, a s druge strane (pre)visoka očekivanja te (lažna) obećanja apsolutne sigurnosti od strane ključnih dionika – od političkih elita, preko samih znanstvenika i praktičara pa sve do medija i civilnoga društva. Dodamo li tomu još i moralnu te vrijednosnu težinu uspješnog etiketiranja stanovitog oblika nepoželjnog ponašanja *nasiljem*, što zbog rastućega penalnog populizma gotovo redovito dovodi do proširenja kriminalizacije i pooštrenja penalizacije, počinjemo nazirati i same mehanizme, ali i učinke bagatelizacije nasilja.

* Predmetni rad kao i radovi sadržani u ovom tematskom broju Zbornika Pravnog fakulteta u Zagrebu rezultat su znanstvenog istraživanja provedenog u okviru Uspostavnog istraživačkog projekta "Hrvatski monitor nasilja – Istraživanje pojavnih oblika, uzroka i procesuiranja delinkventnog nasilja s fokusom na zaštiti posebno ranjivih skupina žrtava" (CroViMo), koji od 1. ožujka 2018. sufinanciraju Hrvatska zaklada za znanost (UIP-2017-05-8876) i Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu. Službena stranica projekta: www.violence-lab.eu.

Ako sve širi krug i sve manje intenzivne nepoželjne pojavne oblike ljudskog ponašanja i međuljudske (ili pak međuvrsne) interakcije doživljavamo, etiketiramo i zatim kodificiramo kao nasilje, nasilja će naravno biti sve više, a samim time ne dolazi samo do bagatelizacije pojma nasilja ili predmeta kriminologije nasilja nego i do stanovite normalizacije nasilja koje tako postaje sveprisutno. Iako je nasilja, odnosno onoga što se još prije nekoliko desetljeća širokim znanstvenim, stručnim i laičkim konsenzusom podrazumijevalo pod pojmom nasilja, nesporno sve manje, paradoksalno, nasilja danas ima sve više. Toj inflaciji nasilja podliježu te joj povratno pridonose mnogobrojne discipline i struke, dok je i sama kriminologija (nasilja) transdisciplinarno predodređena disciplina. No, postavlja se pitanje kako osigurati transdisciplinarnost proučavanja nasilja, a da posljedično upravo to ne rezultira daljnjom bagatelizacijom i normalizacijom našeg predmeta proučavanja i njegovih ključnih pojmova.

Transdisciplinarnost kriminologije općenito, a posebice kriminologije nasilja, ogleda se ponajprije u njezinoj tradicionalnoj inkluzivnosti i rastućoj atraktivnosti za znanstvenike i praktičare iz širokog kruga disciplina kojih su temeljni predmeti interesa nerijetko vrlo udaljeni od onog kriminološkoga. Dok kaznen(opravn)a, psihološka i sociološka disciplina sasvim neupitno daju temeljne spoznajne doprinose kriminologiji nasilja, sve je više disciplina koje, iako uglavnom rubno i sporadično, obogaćuju spoznaje o nasilju, ali pritom nerijetko upravo zbog vlastitih disciplinarnih težišnih fokusa rastežu i predmet i pojam nasilja daleko izvan iole smislenih okvira kriminologije nasilja. Upitno je pridonosi li posljedična bagatelizacija, a zatim i normalizacija, te u konačnici samim time i pojačano potrebna *borba protiv sveprisutnog nasilja* stvaranju novih znanstvenih spoznaja radi sprječavanja i suzbijanja štetnih pojedinačnih i društvenih učinaka nasilja.

Upravo je to jedno od najintrigantnijih, ali i najslabije empirijski istraženih pitanja aktualne kriminologije nasilja. Umjesto odgovora, ovim tematskim brojem nudimo presjek najrecentnijih kriminoloških spoznaja o nasilju te pozivamo na kritičko razmišljanje i široku raspravu. Posebice stoga što izbor tema i samih radova svjedoči transdisciplinarnim pristupom, ali bez bagateliziranja predmeta kriminologije nasilja ili pak normaliziranja samog pojma nasilja. Transdisciplinarnost, ako je metodološki svjesno i smisleno operacionalizirana, a ne slučajno ili pragmatično formirana, nesporno produbljuje i proširuje spoznaje o uzrocima i pojavnim oblicima nasilja kao i sprječavanju te suzbijanju njihovih štetnih posljedica na način kako to kriminologija – sama za sebe i iz sebe – nikada ne bi mogla. Upravo na tom transdisciplinarnom doprinosu, ali i ustrajnom te predanom znanstvenom kao i stručnom radu zahvaljujemo

autorima ovoga tematskog broja te svim suradnicima našeg znanstvenoistraživačkog projekta, kao i mnogobrojnim kolegama koji su potporom i savjetom pridonijeli uspješnom oživotvorenju naše znanstvene vizije.

Prof. dr. sc. Anna-Maria Getoš Kalac **

Doc. dr. sc. Reana Bezić ***

** Dr. sc. Anna-Maria Getoš Kalac, profesorica Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Trg Republike Hrvatske 14, 10000 Zagreb; voditeljica CroViMo projekta od 1. ožujka 2018. do preuzimanja dužnosti člana i prve zamjenice predsjednika Upravnog odbora Hrvatske zaklade za znanost 17. lipnja 2021.; agetos@pravo.unizg.hr;

ORCID ID: orcid.org/0000-0002-0016-764X

*** Dr. sc. Reana Bezić, docentica Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Trg Republike Hrvatske 14, 10000 Zagreb; voditeljica CroViMo projekta od 17. lipnja 2021.; rbezic@pravo.unizg.hr;

ORCID ID: orcid.org/0009-0004-3763-7889

